

Rinze Ijbema - Lucas 3, 3

Als God jou ging vertellen, hoe Hij de wereld gaat redden, en Hij zou je dat vertellen door Johannes, zou jij Johannes dan geloven? Dat is de vraag die ik je vanmorgen wil voorhouden. Vind jij Johannes geloofwaardig? **[1]** Ik stel die vraag expres in de tijd dat we toelevan naar het kerstfeest. Het kerstfeest, dat is een feest en dat is een feest dat we kennen. Jozef en Maria, de kribbe en de stal. Engelen die zingen en herders die knielen. Maar het lijkt me goed om in de tijd voor kerst een stapje terug te doen, om nog eens goed te kijken naar wat je eigenlijk doet. Kerstfeest: het is inderdaad hoe God de wereld gaat redden. Maar als God jou ging vertellen, hoe Hij de wereld gaat redden, en Hij vertelt je dat door Johannes... Vind jij Johannes geloofwaardig?

1. **[2]** Oké, vraag één: wie is Johannes? Johannes is een halve wilde, Johannes is een echte buitenstaander. Voordat hij namens God gaat spreken, heeft hij in de woestijn geleefd. Natuurlijk gaat elke vergelijking mank, maar om het scherp te stellen: Johannes heeft een tijd als dakloze geleefd. Een dakloze, groezelige kleren, eet van de straat, teruggetrokken en gemedan. Als zo iemand op straat aan je jas trekt en je vertelt dat het eind van de wereld steeds dichterbij komt, dan denk je: 'Die is raar.' En je probeert hem zo snel mogelijk kwijt te raken. Ik heb het gezegd: elke vergelijking gaat ergens mank. Maar het punt van deze vergelijking klopt: Johannes begint als buitenstaander, een halve wilde. Niet iemand van wie je een boodschap van God verwacht.

[3] In het verhaal van Johannes, zoals Lucas het vertelt, maakt Lucas expres een scherp contrast tussen Johannes en de machtscentra van zijn tijd. Hij plaatst het optreden van Johannes in het kader van de regering van de keizer in Rome. 'In het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius.' Dat was de tijd dat de Romeinse keizers begonnen zichzelf als God en Redder te laten vereren. En ik snap meteen dat jij dat raar vindt, een keizer die een God moet zijn. Maar het punt is dat het in die tijd voor de hand lag om, als je zocht naar hoe we de wereld gaan redden, dat Rome de plek is waar je het zou kunnen zoeken. Vrede en zekerheid, goed, er zaten nogal wat haken en ogen aan, maar daar in Rome is de macht geconcentreerd om er iets van te maken. En wie dacht niet in 2008 dat Obama de wereld beter zou maken? 'Yes, we can!' Maar Johannes komt uit de woestijn en niet uit Washington. Is dat geloofwaardig?

Lucas maakt ook een contrast tussen Johannes en het geestelijke machtscentrum van zijn tijd. In Israël was dat centrum Jeruzalem. Nu was Jeruzalem niet meer wat het geweest was. Ooit de

hoofdstad van een koninkrijk, was in elk geval dat koninkrijk inmiddels voltooid verleden tijd, gevierendeeld onder vreemde onderkoningen. Ooit de stad waar God zuiver gediend werd, maar inmiddels waren er twee hogepriesters: een compromis dat grote vraagtekens zette bij de heiligheid van de tempel en de offers. Evengoed zou je verwachten dat iemand die van God mag vertellen dat God de wereld gaat redden, dat die toch ergens uit die tempelkringen komt. Dat zou politiek correct zijn. Maar dwars tegen alle zorgvuldige compromissen in, is Johannes zo iemand die over 'waarheid' begint. En niet over zijn eigen waarheid, maar over die van God. Hé, hallo, gaat dat zomaar?

[4] En nu zegt deze Johannes dat jij niet geschikt bent voor de redding van de wereld, als jij niet inziet dat jij in een wrak bootje op de Middellandse Zee ronddobbert, overgeleverd aan de elementen, overgeleverd aan de goodwill van de Europese Unie, zonder eten, zonder drinken, zonder paspoort, zonder rechten. Het feit dat Johannes Joodse mensen symbolisch laat verdrinken in de Jordaan maakt één ding duidelijk: niemand hier heeft van nature recht op een plekje in het beloofde land. Gooi je oude paspoort maar weg, het is niks waard. Niet je huis staat onder water, jij staat onder water. Johannes zegt: we zijn allemaal asielzoekers. Vind jij Johannes geloofwaardig?

2. **[5]** Eigenlijk ligt hier natuurlijk nog een vraag achter. De eerste vraag is eigenlijk: hoezo heeft de wereld redding nodig? Los van hoe geloofwaardig ik Johannes vindt, als juist hij ons vertelt dat God de wereld gaat redden – hoezo moet God de wereld redden dan? Nu ken je vast het Bijbelse verhaal. In drie woorden: schepping – val – verlossing. God heeft de wereld gemaakt en de wereld die Hij heeft gemaakt was helemaal goed. Toen kwam de zonde van Adam en Eva, de mens op de troon in plaats van God, en daarmee stortte het hele bouwwerk in - ware het niet dat God dat verhoedde. Want God is erg eigenzinnig in het vasthouden van zijn droom. Dus is Hij uit op verlossing, herstel, kortom: redding. Tot zover de Bijbel.

Nu is het een feit dat het verhaal van de Bijbel jou en mij niet vanzelf aanspreekt en anderen ook niet. Je hebt niet voortdurend het idee dat je gered moet worden - omdat je jezelf wel redelijk redt. Dat is een feit. Maar het is ook een feit dat je ook wel eens een stapje terug mag doen en wat dieper mag kijken. En dan zit er iets heel blinds in om te zeggen dat we het wel redelijk redden. Ik denk niet dat die dakloze het met je eens kan zijn. Ik denk niet dat een ebolapatiënt het ook vindt: 'we redden het redelijk.' En ook wijzelf: ik kom in m'n werk aardig wat verschillende mensen tegen en ik vindt het eigenlijk allemaal mooie mensen, maar we hebben allemaal onze valkuilen en onze kapotmakende patronen... En wat denk je van de dood? Niets? Maar niemand redt het tegen de

dood. Ik vind het idee van de Bijbel dat we gered moeten worden, van buiten af, nog niet zo wereldvreemd. **[6]**

Het reddingsverhaal van de Bijbel heeft de eeuwen overleefd in Israël. **[7]** Daar was een diep bewustzijn dat de dood en zijn handlangers vijanden zijn, die door God aan hun eind gaan komen. In Jeruzalem keken ze niet naar Rome of Washington voor hoop, maar naar God. 'U gaat het toch doen, Heer? De dag gaat toch komen dat U zich hier zult laten zien, en dat de hele wereld het zal weten, dat U koning bent en dat U redder bent? Wanneer, Heer, is het zo ver? We wachten al zolang... Wat moeten we nog doen?' En begrijp het goed: ze hadden gelijk. God had beloofd dat de dag zou komen dat Hij hen op zou zoeken, en dat de hele wereld Hem zou zien en dat Hij de wereld zou redden. Dat hadden de profeten al eeuwen geleden beloofd. En God is erg eigenzinnig in het vasthouden van zijn droom.

Nu is die Johannes, met alles wat tegen hem pleit, wel overduidelijk een nieuwe profeet van dezelfde God, wat zijn boodschap betreft. Het is zover! De Heer gaat komen! God gaat de wereld redden, en Hij gaat het nu doen. Maar aan alles wat Johannes vreemd maakt zie je dat God het net anders doet dan een mens zou verwachten. Johannes, de buitenstaander, heeft een boodschap die van buiten komt. Johannes uit de woestijn, laat zien dat je niet naar de macht Rome moet kijken en niet naar de rituelen in Jeruzalem. Johannes met z'n doop laat je weten: nu dat het Rijk van God komt, heb je niets aan een paspoort: allemaal asielzoekers.

Vind je Johannes wel geloofwaardig? Ik snap dat er van alles tegen hem pleit. Het punt is alleen: zo profeet, zo zender. **[8]** Johannes heeft de kenmerken van Jezus Christus. Afkomstig uit een andere wereld, als dakloze in deze wereld helemaal los van macht, en toch de claim dat Hij de enige is met een paspoort van het Rijk van God... Als God je zou vertellen dat Hij de wereld ging redden door middel van een baby'tje uit Bethlehem... God wordt zelf de mens die de wereld redt en jij mag bijgeschreven worden in zijn paspoort. Vind je dat niet ongeloofwaardig? Ergens hoop ik dat je dat vindt. Kerst is van alles, maar niet vanzelfsprekend. Bezin je daarop, als je naar kerst toeleeft.

3. En laat het ook gerust zien. De mensen vragen Johannes: wat moeten we nog doen? En Johannes zegt: breng vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn. Johannes zegt: laat je dopen en kom tot inkeer, om zo vergeving van zonden te krijgen. Wij zijn niet waar Johannes is, wij staan niet op de oever van de Jordaan. Sterker nog: de beloofde redding is gekomen, in Jezus Christus. **[9]**

Maar als de profeet van de Redder je al opdraagt te leven als geredde, hoe veel te meer kan en mag en moet jouw leven als geredde dan zijn nu je gered bent. **[10]**

Ik houdt het kort vanmorgen, maar dit is het nieuwe leven volgens Johannes. Als je soldaat bent, mag je niemand afpersen. Jouw eerste reactie zal zijn: ik ben geen soldaat. Oké, maar wacht even. Kennelijk verwacht Johannes dat de redding komt, maar dat daarmee oorlogen niet afgelopen zijn – nog niet, in elk geval, in deze wereld. En als soldaat beslis je niet zelf of jouw inzet altijd voor een goede zaak is. En toch kun jij een nieuw leven leiden in deze wereld, **[11]** als jij je macht niet misbruikt tegen onschuldige mensen. Net zoiets met die tollenaars, de belastingambtenaren van Rome. Het is duidelijk dat als God als Redder komt, dat Hij dan de claims van de keizer en van Rome totaal ondermijnt. Maar jij mag binnen de oude structuren een nieuw leven leiden. Als soldaten en tollenaars van toen dat kunnen doen, wat voor kansen heb jij dan? Zeg dat er in deze stad 10.000 christenen leven, ik noem maar wat, wat gaat er gebeuren als die allemaal eerlijk en aardig gaan zijn? (Voor de duidelijkheid: eerlijk en aardig is hoe je in het Nederlands van nu de Bijbelwoorden rechtvaardig en barmhartig kunt omschrijven.)

Deel je eten met iemand die honger heeft, en je kleren met iemand die het koud heeft. De dwarse boodschap van een vreemde profeet. Geen wapens, geen economische tactieken, toch de opmaat van het nieuwe leven, passend bij de redding volgens God. **[12]** Of vind je het een dwaze droom? Dan zeg ik het je nog één keer: God is erg hardnekkig in het vasthouden aan zijn droom.

‘Laat onder u de gezindheid heersen die Jezus Christus had.

Hij die de gestalte van God had,

hield zijn gelijkheid aan God niet vast, maar deed er afstand van.

Hij nam de gestalte aan van een slaaf

en werd gelijk aan een mens.

En als mens verschenen,

heeft hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood

– de dood aan het kruis.

Daarom heeft God hem hoog verheven

en hem de naam geschonken die elke naam te boven gaat,

opdat in de naam van Jezus elke knie zich zou buigen

in de hemel, op de aarde [ook jij, Tiberius] en onder de aarde,

en elke tong zal belijden: ‘Jezus Christus is Heer,’

tot eer van God, de Vader.’

Amen.